

Гръмотевичните бури и какво да правим, ако ни застигнат в планината

Природните и климатичните промени в последните години все по-често ни изненадват. Ако доскоро знаехме, че гръмотевични бури могат да ни застигнат в средата и края на лятото, това сега съвсем не е така. Те са много опасни и крият сериозен риск за живота и здравето ни.

Едно от най-важните неща, които трябва да правим, когато се отправяме към високото, е да се информираме добре каква е прогнозата за времето.

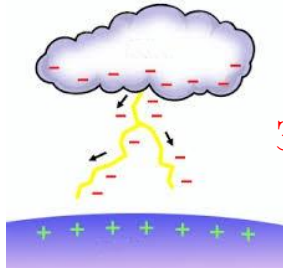
Статистиката сочи, че 24 000 души по света са убити от мълнии всяка година, а около 240 000 са ранени. Всъщност ударите на мълния се срещат по-често в планините, отколкото в низините и равнините. Това ги нарежда сред най-големите опасности, които могат да сполетят планинари и алпинисти. Една от характеристиките им е поразяването на самотни предмети на високо място.

За щастие се знае достатъчно за този природен феномен – затова има някои неща, които можете да направите, за да останете в безопасност.

Историята на гръмотевиците и мълниите

Те са изиграли важна роля във всяко общество. Някои са се прекланяли пред това явление – обожавали са тътена и пламтяща светлина и в същото време са се бояли от тях. Ето защо, гръмотевиците и мълниите се появяват в почти всяка митология на света. За съжаление, почитането на бога на мълниите не го направи по-милостив за вярващите в него.

Защо мълнията е толкова опасна?

Мълнията е електрически разряд, който се появява между облаци или между облаци и земята. Когато електромагнитното поле достигне определен интензитет, от върха на облака започва да се спуска стъпаловиден низходящ лидер, носещ отрицателен заряд. Когато той е вече на около 300 m от земята, от високите обекти започват да се образуват възходящи (стреловидни) лидери, но само един се свързва с низходящия; следва обратният удар, който предизвиква мълнията. Ето защо планинските върхове стават любими цели.

На ден падат около 8 млн. мълнии по света. 90% от ударените от мълния хора оцеляват.

Светкавиците могат да разреждат до 1 милион волта със скорост до 150 метра в секунда. Тези числа са невероятно потресаващи, което ги прави изключително опасни – особено когато ударят нещо или някого.

Митове за мълниите

Въпреки че мълнията има тенденция да удря най-високите изпъкналости и върхове, не винаги е така. Електрическите заряди се насочват най-близкия по вертикала обект на земята –

включително някой в средата на гора или поле. И не е вярно, че мълнията никога не удря едно и също място два пъти. Може и често го прави – и затова е необходимо да вземете всички възможни предпазни мерки по време на буря.

Как да избегнем удари от мълния при туризъм?

Въпреки че не можете да предотвратите удари от мълния, можете да намалите вероятността да бъдете ударени, но само ако имате план за действие и резервен такъв. Отчитайки опита на практикуващите дейности на открито, със следващите редове се надяваме да сме полезни на колкото се може повече любители на планината.

Прогноза за времето

Важно правило – винаги проверявайте прогнозата за времето, преди да отидете в планината. Ако има голяма вероятност за лошо време – отложете пътуването си. Винаги можете да отидете друг ден, но само ако останете живи. Безопасността трябва да бъде ваш приоритет номер едно!

Как да прогнозираме гръмотевична буря?

Ако мобилният ви телефон е извън зоната на покритие, използвайте знанията си.

Гръмотевичните бури никога не се появяват от синьото небе. Винаги има признаци за приближаването им – включително задух и отсъствие на какъвто и да е вятър в продължение на много часове, последван от мъгла и лоша видимост. Ако забележите тези признаци, очаквайте гръмотевична буря.

Колкото по-рано, толкова по-добре!

Гръмотевични бури, дъжд и сняг обикновено се случват следобед – поне в северното полукълбо. Това означава, че най-доброто време за изкачване на най-опасните планински хребети е ранната сутрин.

Чуваш ли гръмотевицата? – Стой далеч! Изчисляването на разстоянието между себе си и приближаващата буря е лесно. Тъй като светлината е по-бърза от звука, винаги ще видите светкавици, преди да чуете гръмотевицата. След като видите светкавицата, пребройте секундите, докато чуете гръмотевицата, след което разделете цифрата на три, за да получите разстоянието в километри. Ако бурята е на под 30 километра, незабавно намерете подслон!

План за действие за приближаваща гръмотевична буря

Не чакайте мълнията да започне да удря неща на няколко метра от вас. Макар и впечатляващо красива, няма да я оцените много, ако станете мишена. Ето някои неща, които можете да направите:

В открито пространство:

Туризмът на открито ви позволява да видите гръмотевична буря в далечината, което е страхотно. За съжаление, също е по-опасно, защото на открито има по-малко подслон. Решение?

1. Избягнете откритото пространство. Ако сте на връх или било, тръгнете надолу възможно най-бързо.
2. Изключете всички електрически устройства. Те привличат още повече електрическа активност. По възможност извадете и батериите.
3. Намерете безопасно и сухо място. Гръмотевична буря обикновено завършва след около час – достатъчно време, за да се намокри сериозно земната повърхност. Опитайте се да намерите скален корниз, пещера или дори палатка в сухо място.

4. Внимавайте с пещерите. Въпреки че пещерите могат да ви запазят сухи, те идват със собствени опасности. В случай, че мълнията удари вашата пещера, стойте поне на метър от стените и на три метра от тавана.
5. Изолирайте се от земята! Поставете шалте или друг мек предмет под краката си. Така ще бъдете предпазени от протичането на електричеството по земната повърхност, ако падне мълния близо до вас. Имайте наум, че електричеството все пак може да премине през поставената от вас изолация.
6. Независимо дали сте навън на открито или на защитено място, заемете следната позиция: клекнете, наведете главата си и покрийте ушите с длани и дръжте краката си събрани.

В гората:

Гръмотевичните бури в гората са по-коварни, тъй като сте заобиколени от повече потенциални цели.

1. Ако сте с група се пребройте бързо – особено ако мълния удари близо до вас. Не чакайте отговор, ако някой от вашата група е на известно разстояние от вас – стигнете до него възможно най-бързо. Може да се нуждаят от незабавна помощ.
2. Избягвайте високите и самотните дървета! Те също са магнит за мълнии. Някои туристи обичат да се подслонят под самотни дървета – голяма грешка, която трябва да избягвате.

Избягвайте водата!

Водата е добър електрически проводник. Така че, ако удари мълния, електрическият ток ще се разпростре по повърхността във всички посоки. Ако сте близо до водата също има голям шанс електричеството да достигне до вас. Затова стойте далеч от езера, извори и дори локви.

Внимавайте с металните части от екипировката!

Опитните планинари държат всички метални предмети далеч от заслона. Това включва щетки, пикел/сечива за ледено катерене, метални прибори за хранене и др. Можете дори да ги превърнете в гръмоотвод, ако можете да ги поставите на по-високо от палатката място или на склон, разположен по-високо от мястото, където сте отседнали. Безопасно разстояние е на около 50 метра.

Изгасете огъня (ако има такъв). Стълбът от дим е йонизиран газ, който може да предава електричество.

Латентна опасност от мълния

Мълниите са опасни, но дори и да избегнете директен удар, това не означава, че сте извън опасност. Електромагнитната индукция все още може да ви навреди, ако ударът е на разстояние един метър или по-малко – което означава, че ако мълния удари достатъчно близо, токът все още може да премине през тялото ви.

Първа помощ при инцидент

Леки удари

Въпреки че директните удари на мълния причиняват поражение по тялото, те не са фатални – поне в повечето случаи. Независимо от това, ако сте ударени, се нуждаете от спешна медицинска помощ. Позвъняването на тел. 112 е задължително.

Симптомите на лек удар от мълния включват припадък, нервен шок, виене на свят, слабост, изгаряния.

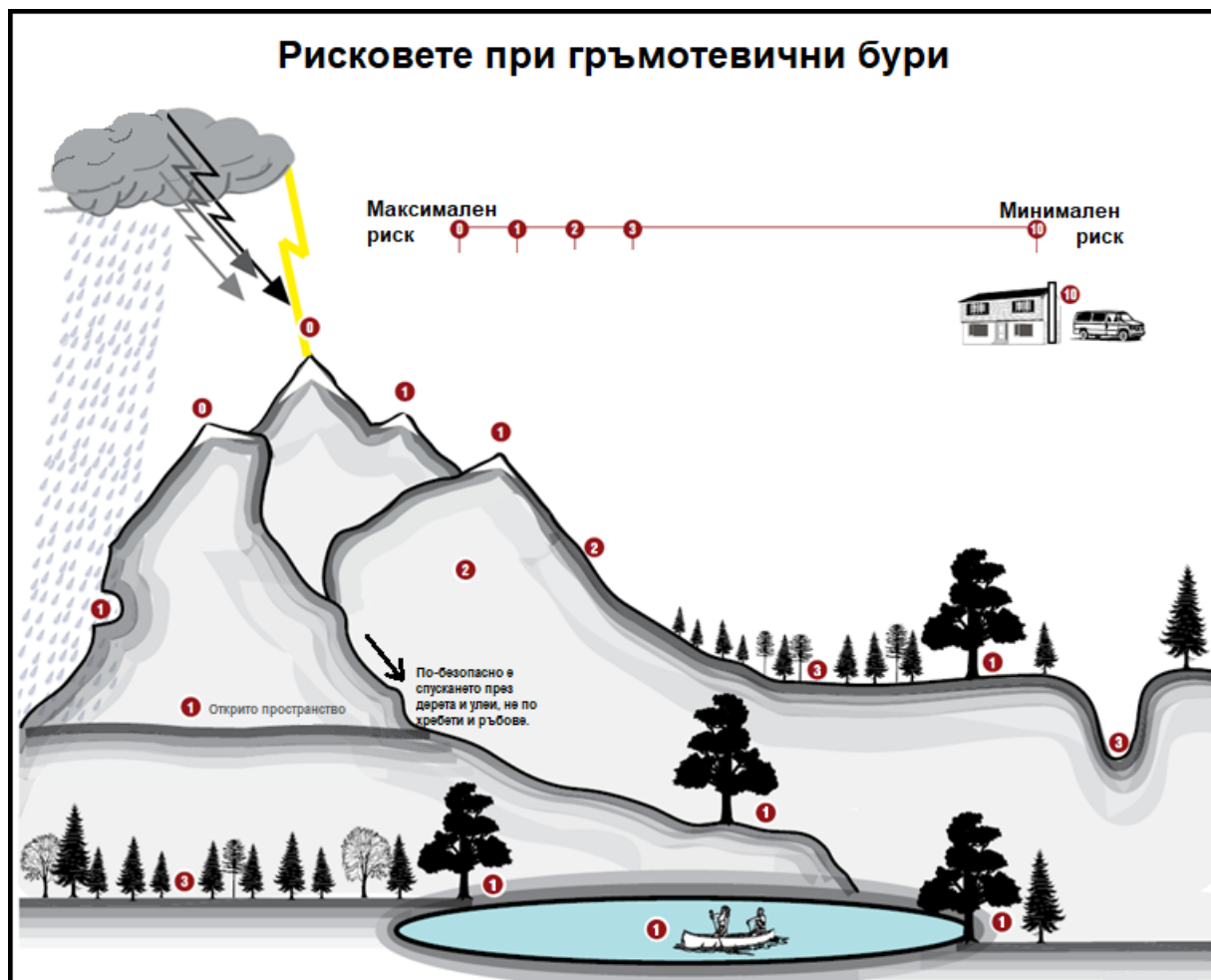
Трите най-важни стъпки, които трябва да предприемем при оказване на помощ на пострадал в този случай, са осигуряване на пълен покой, затопляне с одеяла и при компетентност – даване на болкоуспокояващи и успокоителни лекарства.

Силни удари

Силните удари са много по-опасни и с фатални последици. Симптомите тук включват припадък, шок, глухота,

нарушение на сърдечната дейност. Необходимо е спешното повикване на специалисти за първа помощ чрез тел.: 112. Ако има няколко засегнати, нужно е да им се помогне според спешността на тяхната нужда. Този, който не може да диша е с приоритет, но се опитайте по възможност да помогнете на всички.

Внимавайте и никога не подценявайте опасността!

Източник: Планинска спасителна служба: <https://www.pss-bg.bg/gramotevichnite-buri-i-kakvo-da-pravim-ako-ni-zastignat-v-planinata/>

Росен Талов, старши планински спасител